

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΚΙΝΗΜΑ ΑΛΛΑΓΗΣ

Αθήνα, 11 Σεπτεμβρίου 2020

Ε Ρ Ω Τ Η Σ Η

Προς τον Υπουργό : Προστασίας του Πολίτη

Θέμα: «Υπερπληθυσμός και συνθήκες κράτησης στη φυλακή Αλικαρνασσού – Αποτελεσματικό ένδικο βοήθημα προστασίας από τις γενικές συνθήκες κράτησης και αποσυμφόρηση των φυλακών ως μέτρο πρόληψης από τον κορωνοϊό, έξι μήνες μετά την εφαρμογή των πρώτων μέτρων για το γενικό πληθυσμό της χώρας»

Κύριε Υπουργέ,

Σε πρόσφατο δημοσίευμα αναδείχθηκε έντονο πρόβλημα υπερσυνωστισμού στη φυλακή Αλικαρνασσού ([Εφ.Συν., 31.08.2020](#)). Στις εικόνες που κυκλοφόρησαν φαίνονται στοιβαγμένα κρεβάτια σε κελιά, ακόμα και σε τριώροφη διάταξη και ελάχιστος ζωτικός χώρος για τους κρατούμενους. Σημειώνεται ότι τριώροφα αυτοσχέδια κρεβάτια στο παρελθόν φαίνεται να έχουν υπάρξει μόνο στην περίπτωση της Φυλακής Τρίπολης. Για τις συνθήκες αυτές η χώρα μας καταδικάστηκε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου το 2014 και το ύψος της αποζημίωσης που επιδικάστηκε σε έναν από τους προσφεύγοντες ήταν το μεγαλύτερο που είχε μέχρι τότε επιδικαστεί σε κρατούμενο ([Εφημ. Καθημερινή, 29.05.2014](#)). Για τη φυλακή αυτή, ο Συνήγορος του Πολίτη είχε ζητήσει ακόμη και την παύση λειτουργίας της ([Συνήγορος του Πολίτη, ΕΜΠ, ΕΕ 2014](#)).

Στο ίδιο, από 31.08.2020, δημοσίευμα υπάρχουν καταγγελίες και για την ακαταλληλότητα του κτιρίου της Φυλακής Αλικαρνασσού αλλά και για το γεγονός ότι τα μαγειρεία βρίσκονται σε εξωτερικό χώρο, με ότι αυτό συνεπάγεται για την ασφάλεια και την υγιεινή των κρατουμένων. Περαιτέρω, φαίνεται πως έχουν καταγραφεί και περιπτώσεις που το φαγητό δεν αρκούσε για όλους τους

κρατουμένους. Σημειώνω ότι η χώρα μας έχει ήδη καταδικαστεί δύο φορές από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για τις συνθήκες κράτησης στη Φυλακή Αλικαρνασσού ([N.A. κ.ά. κατά Ελλάδας](#), 36546/10, 23 Οκτωβρίου 2014, § 76 επ.· [Kalandia κατά Ελλάδας](#), 48684/15, 6 Οκτωβρίου 2016).

Το ζήτημα του υπερπληθυσμού στις ελληνικές φυλακές παραμένει ιδιαίτερος ανησυχητικό και επικίνδυνο με δεδομένη μάλιστα και την πανδημία. Το σύνολο των κρατουμένων την 1^η Σεπτέμβρη ήταν 11.501, με ανώτατο όριο χωρητικότητας τις 10.175 θέσεις, ενώ 23 από τις 36 φυλακές της χώρας ξεπερνούν το ανώτατο επιτρεπόμενο όριο χωρητικότητάς τους. Μεγάλος αριθμός από αυτές παρουσιάζει ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό υπερπληρότητας (11 φυλακές έχουν αριθμό κρατουμένων σχεδόν υπερδιπλάσιο της δυναμικότητάς τους με κάποιες να ξεπερνούν και το όριο αυτό).

Έχω επανειλημμένα τονίσει, από την 11η Μαρτίου του 2019, σε σχετικές ερωτήσεις μου για τα μέτρα προστασίας στις ελληνικές φυλακές από τη πανδημία του κορωνοϊού, ότι η ανάγκη άμεσης αποσυμφόρησης, με συγκεκριμένα κριτήρια, είναι μεγάλη.

Δεν έχει υπάρξει ανταπόκριση μέχρι σήμερα. Αντ' αυτού, φαίνεται (σε δημοσιεύματα της 13^{ης} Αυγούστου) ότι έχουν ανακοινωθεί ξανά, όπως δηλ συνέβη τον Μάρτιο, μέτρα περιορισμού θεμελιωδών δικαιωμάτων των κρατουμένων, όπως αυτά περιγράφονται στον Σωφρονιστικό Κώδικα και τον Κανονισμό Λειτουργίας καταστημάτων κράτησης Τύπου Α' και Β'. Τα μέτρα αυτά δεν φαίνεται, ούτε αυτή τη φορά, να περιβάλλονται τον τύπο πράξης νομοθετικής ή κανονιστικής ισχύος, γεγονός που τα καθιστά πλέον, τουλάχιστον κάποια εξ αυτών, αμφιβόλου νομίμου ερείσματος. Η παρατήρηση αυτή ισχύει ιδίως όταν τα μέτρα αυτά συνεπάγονται περιορισμούς δικαιωμάτων, έχουν μεγάλη διάρκεια και επαναλαμβάνονται, ως μοναδικά μέχρι σήμερα μέτρα της Πολιτείας για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας στις φυλακές.

Είναι πλέον περιττό να αναφερθώ εκ νέου στις χώρες που έχουν λάβει μέτρα αποσυμφόρησης λόγω της πανδημίας. Επισημαίνω μόνο ότι ο κατάλογός τους έχει πλέον αυξηθεί, με την Ελλάδα να αποτελεί ένα από τα 9 κράτη που, τουλάχιστον μέχρι τον Ιούνιο, δεν είχαν λάβει μέτρα (Εσθονία, Λιθουανία, Βουλγαρία, Ουγγαρία, Μάλτα, Λουξεμβούργο, Ρουμανία, Σλοβακία, τα υπόλοιπα 8 κράτη ([Coronavirus and prisons in the EU, EPRS, June 2020](#))).

Με δεδομένο ότι

- Ο διαθέσιμος χώρο κράτησης (εξαιρουμένου του χώρου w.c) πρέπει να είναι τουλάχιστον 4 τ.μ για κάθε κρατούμενο σε κελί, σύμφωνα με τα ελάχιστα κριτήρια που τίθενται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και κάθε μορφής απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας - CPT ([Living space per prisoner in prison establishments: CPT Standards](#)). Η Επιτροπή βεβαίως

- συστήνει στα κράτη μέλη να καταβάλλουν προσπάθεια προκειμένου να διατίθεται σε κάθε κρατούμενο ο επιθυμητός χώρος, που είναι φυσικά μεγαλύτερος του ελάχιστου.
- Η διάθεση του ελάχιστου – απαραίτητου, ανά κρατούμενο, χώρου, σε συνδυασμό με τις λοιπές συνθήκες κράτησης, την παροχή ψυχοκοινωνικής στήριξης, δημιουργικής απασχόλησης, εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των κρατουμένων αλλά και την ενίσχυση της σωφρονιστικής διοίκησης και την επιμόρφωση των προσωπικού, συνθέτουν ένα πλέγμα αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης που ανταποκρίνεται στα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα ([Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τον υπερπληθυσμό των φυλακών, Λευκή Βίβλος για τον Υπερπληθυσμό των Φυλακών](#)).
 - Παρά το γεγονός ότι τόσο η CPT όσο και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχουν δεχτεί σε κάποιες περιπτώσεις ότι διαθέσιμος χώρος κράτησης και κάτω των 4τμ ανά κρατούμενο δεν παραβιάζει το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, υπό τις παρούσες συνθήκες της πανδημίας, αυτό είναι μάλλον μη ανεκτό.
 - Η κατάσταση ενός ατόμου που τελεί ακόμη υπό κράτηση σε συνθήκες για τις οποίες παραπονείται χρήζει άμεσης και αποτελεσματικής προστασίας σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (βλ. ενδεικτικά Παπακωνσταντίνου κατά Ελλάδα, αριθ. 50765/11, παρ. 51, απόφαση της 13^{ης} Νοεμβρίου 2014, Παπαδάκης και λοιποί κατά Ελλάδα, αριθ. 34083/13, παρ. 50, απόφαση της 25^{ης} Φεβρουαρίου 2016, Αλεξόπουλος και λοιποί κατά Ελλάδα, αριθ. 41804/13, απόφαση της 6^{ης} Οκτωβρίου 2016, παρ. 27, Κουταλίδης κατά Ελλάδα της 27^{ης} Νοεμβρίου 2014, αριθ. 18785/13, παρ. 61).
 - Τα μέλη της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Παρακολούθησης των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (πλην του ΚΚΕ και της Ελληνικής Λύσης), έχουν πρόσφατα καταθέσει πρόταση νόμου με τίτλο "Εναρμόνιση εθνικών διατάξεων με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ε.Δ.Δ.Α.) και θέσπιση ειδικού ένδικου μέσου για τις συνθήκες κράτησης στα σωφρονιστικά καταστήματα".
 - Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας μεταξύ άλλων αναφέρει "Οι φυλακές και άλλες αρχές κράτησης πρέπει να διασφαλίσουν ότι γίνονται σεβαστά τα ανθρώπινα δικαιώματα αυτών που βρίσκονται υπό κράτηση, ότι οι άνθρωποι δεν είναι αποκομμένοι από τον εξωτερικό κόσμο και - το πιο σημαντικό - ότι έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες και επαρκή παροχή υγειονομικής περίθαλψης Θα πρέπει να εξεταστεί η προσφυγή σε μη στερητικά της ελευθερίας μέτρα σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένων του προδικαστικού σταδίου, του σταδίου διεξαγωγής της δίκης αλλά και της καταδίκης καθώς και μετά την καταδίκη. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα σε μη στερητικά της ελευθερίας μέτρα για φερόμενους παραβάτες και κρατούμενους με προφίλ χαμηλού κινδύνου και ευθύνες φροντίδας, με προτίμηση σε έγκυες γυναίκες και

γυναίκες με εξαρτώμενα παιδιά (Preparedness, prevention and control of COVID-19 in prisons and other places of detention, WHO).

- Η αντεγκληματική πολιτική δεν μπορεί να εξαντλείται, ειδικά σε συνθήκες πανδημίας, σε δελτία τύπου για επικίνδυνα και παράνομα «ευρήματα» στις φυλακές (μαχαίρια, ναρκωτικά, όπλα, αυτοσχέδιες κλειδαριές, κελιά – σουίτες, επίορκους σωφρονιστικούς υπαλλήλους) σε άνοιγμα πτερύγων και νέων φυλακών, αλλαγή χωροθετήσεων και αλλαγή χρήσεων φυλακών. Η ασφάλεια που προτάσσετε, αποκλειστικά, μέσα στις φυλακές πραγματώνεται μόνο με όρους *δυναμικής ασφάλειας* κατά τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Χρειάζεται πρόληψη, ορθολογική κατανομή κρατουμένων, διοικητική αναδιοργάνωση και αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και μόνο σε αξιοπρεπείς, κατάλληλες συνθήκες, χωρίς υπερπληθυσμό, δηλαδή και με μέτρα που στοχεύουν στην προστασία της ζωής, της υγείας και στην ομαλή επανένταξη των κρατουμένων.

Ερωτάσθε Κύριε Υπουργέ,

1. Είναι πραγματικές οι εικόνες του επίμαχου δημοσιεύματος; Απεικονίζουν δηλ. χώρους κράτησης της φυλακής Αλικαρνασσού;
2. Πόσους χώρους κράτησης διαθέτει η φυλακή Αλικαρνασσού, ποιο το εμβαδόν του καθενός από αυτούς και πόσοι ακριβώς κρατούμενοι φιλοξενούνται σε κάθε ένα χώρο;
3. Ποιος ο ελεύθερος ζωτικός χώρος που αναλογεί σε κάθε κρατούμενο στον χώρο που κρατείται στη φυλακή Αλικαρνασσού, εξαιρουμένου του χώρου wc;
4. Ποια είναι η γενικότερη κατάσταση του κτιρίου της φυλακής, σύμφωνα με την τελευταία Ετήσια Έκθεση Σωφρονιστικής Απόδοσης 2019, και πού βρίσκονται τα μαγειρεία στην εν λόγω φυλακή;
5. Υπάρχει περιορισμός στο ωράριο προαυλισμού, όπως αυτό προβλέπεται στον οικείο Κανονισμό Λειτουργίας Καταστημάτων Κράτησης Τύπου Α' και Β';
6. Ποια προγράμματος εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης και ψυχοκοινωνικής ένταξης (ψυχαγωγία, αθλητισμός, πολιτισμός κα) λειτουργούν στη φυλακή; Πόσοι ακριβώς κρατούμενοι συμμετέχουν σε καθένα απ' αυτά;
7. Πρόκειται να αναλάβετε άμεσα νομοθετική πρωτοβουλία, σε συνεργασία με τον συναρμόδιο Υπουργό Δικαιοσύνης, για τη θέσπιση αποτελεσματικού ένδικου βοηθήματος των κρατουμένων για την προστασίας τους, κατά τη διάρκεια της κράτησής τους, από τις γενικές συνθήκες κράτησης, κατά τις επιταγές του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (βλ. μεταξύ άλλων, Δ. Μ. κατά Ελλάδας, υπ' αριθ. 44559/15, παρ 42 - 45, απόφαση της 16^{ης} Φεβρουαρίου 2017, Singh και άλλοι κατά Ελλάδας, υπ' αριθ. 60041/13, παρ. 62 - 64, απόφαση της 19^{ης} Ιανουαρίου 2017, Παπακωνσταντίνου κατά Ελλάδας, αριθ. 50765/11, παρ. 51, απόφαση της 13^{ης} Νοεμβρίου 2014);

8. Ποια ακριβώς νέα μέτρα έχετε λάβει για την πρόληψη από το κορωνοϊό στις ελληνικές φυλακές, που προβλέπονται τα μέτρα αυτά και ποια θα είναι η διάρκεια αυτών;

9. Πρόκειται να προβείτε, σε συνεργασία με τον συναρμόδιο Υπουργό Δικαιοσύνης, άμεσα σε μέτρα αποσυμφόρησης των ελληνικών φυλακών για λόγους προστασίας από τον κορωνοϊό; Στο σημείο αυτό σας επισημαίνω ότι η απάντησή σας σε τρία σχετικά ερωτήματα που σας υπέβαλα το διάστημα Μαρτίου – Απριλίου, ότι το Κεντρικό Επιστημονικό συμβούλιο φυλακών μελετά ακόμη το θέμα, κρίνεται, αν μη τι άλλο πλέον, ανεπαρκής.

Ο ερωτών Βουλευτής

Γιώργος Καμίνης